

Κύριε Διευθυντά,

Ο λογοτέχνης Άγγελος Τερζάκης, στο έργο του “Ελληνική Εποποιία 1940-1941” (έκδοση ΓΕΣ. 1990, σελ. 86-87), παρουσιάζει πολύ εμπειριστικά, τι νόημα είχε η λέξη νίκη για τους Έλληνες του ‘40. Ας παρακολουθήσουμε, περιληπτικά τις σκέψεις του.

“Οι έφεδροι που πήγαιναν να ντυθούν το χακί τις πρώτες μέρες του πολέμου του 1940, δεν έλεγαν μέσα τους πως πάνε για να νικήσουν. Η Ιταλία ήταν μεγάλη δύναμη, συνέταιρος ισότιμος της Γερμανίας στον Άξονα, κι ο καθένας τον Οκτώβριο του 1940, φανταζόταν τον άξονα αήττητο. Και της Ιταλίας το γόητρο, πολλάκις υψηλότερο, ύστερα από την φασιστική αναδιοργάνωση και την υποταγή της Αιθιοπίας, ήταν δυναμωμένο.”

Μια εικόνα της επίσημης ψυχολογίας του Οκτωβρίου 1940 δίδει η ακόλουθη περικοπή από την προφορική ανακοίνωση που έκανε ο Μεταξάς στους ιδιοκτήτες και αρχισυντάκτες του Αθηναϊκού Τύπου, τους καλεσμένους ειδικά γι’ αυτό στο ξενοδοχείο της “Μεγάλης Βρετανίας”. Ήταν την τρίτη ημέρα του πολέμου στις 30 Οκτωβρίου. “Αλλά υπάρχουν στιγμές - είχε πει ο Μεταξάς - κατά τις οποίες ένας λαός οφείλει, αν θέλει να μείνει μεγάλος, να είναι ικανός να πολεμήσει, έστω και χωρίς καμιά ελπίδα νίκης.” Τη γνώμη του Μεταξά πίστευε και το ΓΕΣ, το οποίο τέλη Αυγούστου 1940, στέλνει μήνυμα στην 8η Μεραρχία, στο οποίο έλεγε ότι δεν περιμένει από τη Μεραρχία νίκες, αναμένει όμως να σώσει την τιμή των όπλων (Τερζάκης σελ. 49).

Οι εφédροι του 40 πήγαιναν στο μέτωπο για να κλείσουν την Ελληνική ιστορία μ’ ένα κεφάλαιο αντάξιό της. Αυτός ο κλήρος τους είχε λάχει, ήταν μιά τραγική και υψηλή τιμή. Ποτέ άλλοτε, ύστερα από τον ξεσηκωμό του 1821, δεν είχε φουσκώσει μέσα στην ελληνική ψυχή το κέφι της λεβεντιάς. Οι άνθρωποι που σε καιρούς ειρήνης

φαντάζονται το θάνατο συνταριασμένο αναγκαστικά με το πένθος, με τη βαρυθυμία και την απόγνωση, είναι αδύνατον να φανταστούν πως έρχονται στιγμές όπου η προϋπάντησή του γίνεται πανηγυρισμός της ψυχής. Στους ήρωες που φεύγανε για το μέτωπο τον Οκτώβριο του 1940, η ευχή όλων ήταν

“στο καλό και με τη νίκη”. Κανένας όμως δεν έδινε στη λέξη “νίκη” το φτηνό περιεχόμενο της παρηγοριάς, την ψευδαίσθηση. Κανένας δεν εννοούσε ότι θα νικήσουμε υλικώς. Νίκη σήμαινε εδώ αντίκρουσμα του θανάτου λεβέντικα, χαιρετισμός στο χάρο από εκείνους που έχουν καρδιά να τον αντιμετωπίσουν κατόματα τραγουδώντας. Νίκη το 1940 σήμαινε αντιμετώπιση της μονώσεως, της απελπισίας, της κακομοιριάς, της αδυναμίας, της δειλίας. Νίκη σήμαινε νίκη κατά του θανάτου. Ξέραμε ότι θα υποφέραμε, θα τραβούσαμε τα πάνδενα. Ότι θα ανεβαίναμε στο σταυρό και θα σταυρωνόμασταν. Οτι κατα κόσμον θα νικηθούμε. Αλλά προσδοκούσαμε την ανάσταση, προσδοκούσαμε το ξαναζωντάνεμα. Ξέραμε ότι την ρωμοσύνη όσο και αν την κόψεις, όσο κι αν την ξεπατώσεις, πάλι θα ξεπεταχθεί και θα αναγεννηθεί. Οι Έλληνες του ‘40 λέγανε αυτό

που λέγανε οι Χριστιανοί στους προγόνους των Ιταλών, τους Ρωμαίους, τους διώκτες του Χριστιανισμού. “Μπορείτε να μας φονεύσετε, δεν μπορείτε όμως να μας βλάψετε”. Πίστευαν αυτό που λέγει ο Κοσμάς ο Αιτωλός “Χριστός και ψυχή σας χρειάζονται. Το σώμα σας ας το πάρουν, ας

το κάψουν, ας το τηγανίσουν. Τα υπάρχοντα σας ας τα πάρουν. Μη σας νοιάζει”. Πίστευαν αυτό που λέγει ο ποιητής “Χαρές και πλούτη να καθούν / και τα βασίλεια όλα / τίποτα δεν είναι αν στητή / μένει η ψυχή κι ολόρθη”. Η συνάντηση με τον θάνατο δεν γινόταν από πεσσιμισμό και απαισιοδοξία. Δεν υπήρχαν τάσεις αυτοκτονίας. “Θα αποθάνωμεν όλοι. Χωρίς να πρέπει και χωρίς να το θέλουμεν”, έγραφε στη “Καθημερινή” ο μεγάλος και αείμνηστος Γεώργιος Βλάχος. Όχι δεν είχαμε όρεξη για αυτοκτονία και ψευτοηρωϊσμούς. Οτι κάναμε το κάναμε διότι πιστεύαμε στην ανάσταση και στο ότι το καλό μπορεί προς στιγμή να φαίνεται ότι χάνεται και νικάται από το κακό, αλλά εν τέλει πάντοτε επικρατεί. Ο Χριστός εγκαταλείφθηκε από τους Ιουδαίους και σταυρώθηκε. Φαινομενικά φάνηκε ότι νικήθηκε. Ότι έχασε στον αγώνα εναντίον του

κακού. Κι όμως, ενώ πανηγύριζαν οι εχθροί του διότι τον εξοντώσαν, εκείνος ανέστη. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι Γερμανοί μπήκαν στην Ελλάδα την Μ. Εβδομάδα του 1941. Την Μ. Παρασκευή έγινε το τελευταίο πολεμικό συμβούλιο στην Αθήνα με Άγγλους υπεύθυνους. Ο Γολγοθάς άρχισε, αλλά το ηθικό του λαού ήταν ακλόνητο. Γιατί προσδοκούσε την ανάσταση. Είναι χαρακτηριστική και η ιστορία που διηγείται στο προσωπικό ημερολόγιό του ο Αλέξης Κύρου, ανώτερος διπλωματικός υπάλληλος, την εποχή εκείνη και μάλιστα 29-10-41. Γράφει “Σήμερα την πρωϊαν ανάπηροι μετέβησαν με τά καροτσάκια των να καταθέσουν στέφανον εις τον Άγνωστον Στρατιώτην. Εις εξ αυτών ανυψώθη εις το καροτσάκι του και προσεφώνησεν “Η Ελλάς θα ζήσει! Έχω πολλά να σας πω, αλλά σεις οι νεκροί μας ακούτε καλά, χωρίς να είναι ανάγκη να σας μιλήσουμε. Ακούστε... (σιγή 1-2 λεπτών)... Σας είπα πολλά!” Και αυτοί οι καραβινιέροι συνεκινήθησαν και παρουσίασαν όπλα” (Αλέξη Κύρου, Ελληνική εξωτερική πολιτική, ΑΘΗΝΑΙ - 1955, σελ. 18)

Τι φυσική και τι ψυχική αντοχή, και αξιοθαύμαστη ζωτικότητα έδειξαν οι πρόγονοί μας το ‘40 το 41-44, κατά των Γερμανών-Ιταλών-Βουλγάρων! Τι “ήρεμο θάρος” κατά την έκφραση του Τσώρτσιλ παρουσίασαν!

**Με εκτίμηση και σεβασμό
για την φιλοξενία
Θωμάς Καλλιδής**

Η σκιά σου της νύχτας φυλαχτό

Απόψε νανούριζε η φωνή σου
στην κρύα καμαρά μου
σκιά γύριζε η μορφή σου
ομόρφαινες τα όνειρά μου.

Με ρωτούσες αν σ’ αγαπώ
αν σε θυμάμαι ακόμα
το δάκρυ σου κυλούσε καντό
αξέχαστα θύμιζες χρόνια.

Της νιότης τα ερωτικά σκαλιά
της νύχτας τον στεναγμό
τα πρώτα μας φιλήματα
το πρώτο σ’ αγαπώ.

Μου δυνάμωσες την πνοή
μυρωμένα - σκορπούσες λουλούδια
αργά ζύγωνε η αυγή
κοντά μας γύριζαν αγγελούδια.

Χρυσάφενια πρόβαλλε η ανατολή
αργά κρύφτηκε η Πούλια
χαμήλωνε της νύχτας το πουλί
ευωδιές χάριζαν τα γιούλια.

Ζωντάνεψες, ένα όνειρο παιδικό
του χωριού τ’ ακρογιάλια
έλεγες για σένα ζω

στεφάνια πλέκαμε με κοράλια.

Της νιότης κρατούσαμε τα φτερά
με χίλια όνειρα κι ελπίδες
νεράιδες σκορπούσανε φιλήματα
προτού τις δύο πατρίδες.

Όμορφη περασμένη ζωή
η ανάμνησή σου φυλαχτό
αιώνια τίποτα δεν ζει
τα θυμάμαι με βαρύ σπαραγμό.

Αλήθεια που να’σαι τώρα
με ζητά η μοναξιά μου
έξω, δυνάμωνει η μπόρα
φέρε ξανά τη χαρά μου.

Ζω με τη σκέψη κοντά σου
το σ’ αγαπώ κρατώ φυλαχτό
χρόνια ταξίδεψε η χαρά μου
έλεγες για σένα ζω.

Έλα ξανά να ανταμωθούμε
φεύγει σε λίγο η ζωή
ένα αντίο να πούμε
ξανά σε χρυσάφενια ανατολή.

Μετά τιμής, Ι.Γ. Βασιλείου

